

Istre je naprednejši od hrvatskega dela. Obrti skoro ni. Premogovnik je v Krapnju pri Labinu. V Istri je mnogo bavksita in marmorja, ki se pa le malo izrabljata. Tujski promet raste. Tretjina prebivalstva (po mestih) je laška, dve tretjini sta slovenski ali hrvatski. Vsled laškega vpliva je le malo šol. Rodoljubje krepko delujejo, da bi se v tem oziru stanje izboljšalo. — Tak je pogled na Istro, ki jo nam hočejo Italijani iztrgati; pisatelj pa pravi (20): »Od pamtiveka je bila naša ta tužna, a sveta, z znojem prepojena istrska zemlja; naše to lepo sinje morje in naše mora ostati na veke.« Da bi se ta želja obistinila!

V. S.

Albert Sič: **Narodne vezenine na Kranjskem**. I. in II. del. V Ljubljani, Kleinmayr & Bamberg, 1918.

Človeku, ki ljubi v resnici svoj narod in mu želi napredka in podviga v vsakem oziru, ki misli kulturno

Je-li to res naše? Saj so nam pripovedovali in zabičali, da je vse nemškega izvora, kar imamo. Res, tako so nas učili; pa ni treba verjeti vsega, kar se govori, tudi tedaj ne, ako se to celó natisne. Kar podaja prof. Sič, to je naše; dokaze podamo na drugem mestu.

Zbirka nudi dosedaj dva dela: 1. **Gorenjske vezenine**. Ta del obsega uvod in 17 listov s 121 vzorci. 2. **Belokranjske vezenine**; ta del vsebuje poleg uvoda 14 listov s 122 vzorci. — Vsi se ločijo po motivih, po slogu in po tehniki ter so izvedeni v barvah. Avtor se je držal ljudskega čuta, ki pozna za vezenje na perilu samo tri barve: rdečo, modro in črno. To se da podpreti dokumentarično in zasledovati najmanj 400 let nazaj. In že to samobrzdaje kaže, da je delo izvršil strokovnjak. Še bolj pa posameznosti. Sič je imel pred očmi dvojen smoter: poučiti svoje rojake, kaj je res narodno, in omogočiti posnemanje ter

uporabo starih načel v novem praktičnem življenju. Zato je opremil te vzorce z enotno razstavno mrežo, ki znači osnutek in votek podlage, na katero se veze; natisnjena je z modro barvo. Prvi del kaže širšo (2 mm), drugi ožjo (1 mm) mrežo. Ornament je izveden dosledno z rdečo ali pa z modro bojo, tako da je videti na prvi pogled, kako da je zasnovan in stiliziran, kako so urejeni vbodi. Da pokaže, kako učinkava ornament na perilu, je podal Sič v uvodu tudi nekaj celih kosov po fotografičnih snimkih; v prvem delu 1 prevlako za blazine, 1 prtič in 1 oplečnik; v drugem 1 otirač, 1 namizni prt in 1 oplečnik.

Zgodovinsko plat obrazloži uvod, ob kratkem, v lahko umljivih besedi. Pové

in se trudi zreti v bodočnost, preseda dnevno kričanje in zloraba sugestivne besede »narodno«, ko vidi, kdo da se je poslužuje ponajveč in »deluje« z njeno pomočjo — ne za narod sevé, ne za njegovo kulturo in blagostanje, ampak navadno le zató, da obrača pozornost nase. Zato živimo pri nas psevdonarodno življenje: v teoriji, obhodih, plesih, veselicah in teatralnih prireditvah. Večina ne čuti narodno v tem pomenu, da bi jo prepajalo to mišljenje res do dna srca in duše, ampak je navadno le na koncu jezika in na vnani platí obleke. Zato jemljemo tudi slovstvene proizvode, ki nosijo ostentativno na čelu pečat »narodno« — z neko rezervo v roke, v bojazni, da se nam vsiljuje spet kak nov »strokovnjak-vpijat«.

Pri publikaciji prof. Siča se pa tega ni bati, hvala Bogu! Njegove »Narodne vezenine na Kranjskem« so zares pošteno in strokovnjaško narodno delo — in to nas prijetno presenetí. Mož se je poprijel dela v najhujših odnošajih; ko so nas najbolj potiskali k tlem, ko so nam odrekli pravico do golega življenja, — kam še do narodnega obstanka! — takrat je začel objavljati naša narodno-kulturna dokazila. Narodna?

nam, odkodi izvirajo rastlinske, živalske, geometrične in umišljene konfiguracije, omenja stik z življenjskimi pojavi, kaže, kako so se preobrazevale in v kaki obliki da so se ustalile. Prav tako tolmači tudi tehniko in tipična imena posameznih elementov.

To delo je dovršil prof. Sič brez vzorcev, na katere bi se bil mogel nasloniti. Ustvaril je možnost, da pokaže naš narod vsemu kulturnemu svetu bogastvo in svojstvo lastnega čuta in pojmovanja ornamentalnih oblik; nihče ne bode mogel odslej dalje zamolčavati našega kulturnega dela v preteklih dobah. Vsak narodopisec bo moral priznati, da so ti ornamentí star zaklad, ne pa šele sedaj zanešen med Slovence; Sič nam je odprl s tem delom nova vrata v zbor kulturnih narodov, s katerimi se moremo kosati tudi na tem polju. A ne le to. Začrtal je svojim sodobnikom tudi praktično pot, po kateri jim bo mogoče dospeti do pomlajenja in negovanja narodne umetnosti. »Naša dolžnost pa je, da dvignemo te zaklade in z njimi poživimo ljubezen do nekdanje narodne umetnosti. To zahteva od nas čut spoštovanja do naših trudoljubivih prednic in ljubezen do našega naroda in naše kulture!«

— tako pravi Sič v uvodni prilogi »Narodnim vezeninam«. — Zato mu ne moremo biti dovolj hvaležni, da se je lotil tega zelo težavnega dela v še težavnjih razmerah.

Tudi založništvo je storilo vse, da se je izvršila tudi tehnična stran kar je bilo mogoče točno in lepo; posebno prvi del učinkuje sijajno v tem pogledu. — Cena je jako nizka: sešit po 2 K, tako da bo stalo vse delo, ki je preračunjeno na 22 sešitkov, vkupe 44 K. Dosedaj je na prodaj 7 sešitkov.

Je-li treba opozarjati in bodriti k nabavi tega prvovrstnega narodnega, kulturnozgodovinskega in umetnoobrnega dela? Menimo da ne — in zato ne zapišem semkaj niti besedice v to svrhu. *Mantuani.*

Albert Sič: O slovenskih narodnih nošah. V Ljubljani, 1919. Drobna knjižica z bogato vsebino je ponatis podlistkov, ki jih je priobčil pisatelj letos v »Slovenskem Narodu«. Namen mu je bil, »da se preprečijo nadaljne samovoljne kompozicije in samolastni izumi« (predgovor). Podlistke je preuredil in nekoliko izpopolnil. Tako je nastala lična in mična knjižica, ki ima v prvi vrsti praktični smoter, povedati sodobnim narodnjakom in narodnjakinjam, kaj je narodno, in varovati jih zmot. Vsebina je navzlic malemu prostoru (76 strani male osmerke) ne le bogata, ampak tudi raznovrstna, razdeljena v tri razpredelke: I. Ženska narodna noša. Obsega: 1. Slovenke iz Ljubljane in okolice ter z Gorenjske; 2. Bele Kranjice; 3. Štajerske Slovenke; 4. Slovenke na Ogrskem; 5. Koroške Slovenke; 6. Tržaške okoličanke; 7. Istrske Slovenke; 8. Beneške Slovenke. — II. Moška narodna noša (prav tako razporejena, kakor ženska). III. Podatki iz nekaterih starejših poročil (Liechtenstein, di Toppo, Valvasor, Linhart, Hacquet, Hoff, Vodnik, Korytko-Kordes, Eilec, Vraz, Langus). Besedilo je kratko, bistveno, jedrnato; vsakomu je lahko poučiti se vobče, kaj je narodno, kaj ne in kje da je noša doma. — Je dosedaj edina knjižica, ki se bavi pregledno s to stvarino. Priporočamo toplo.

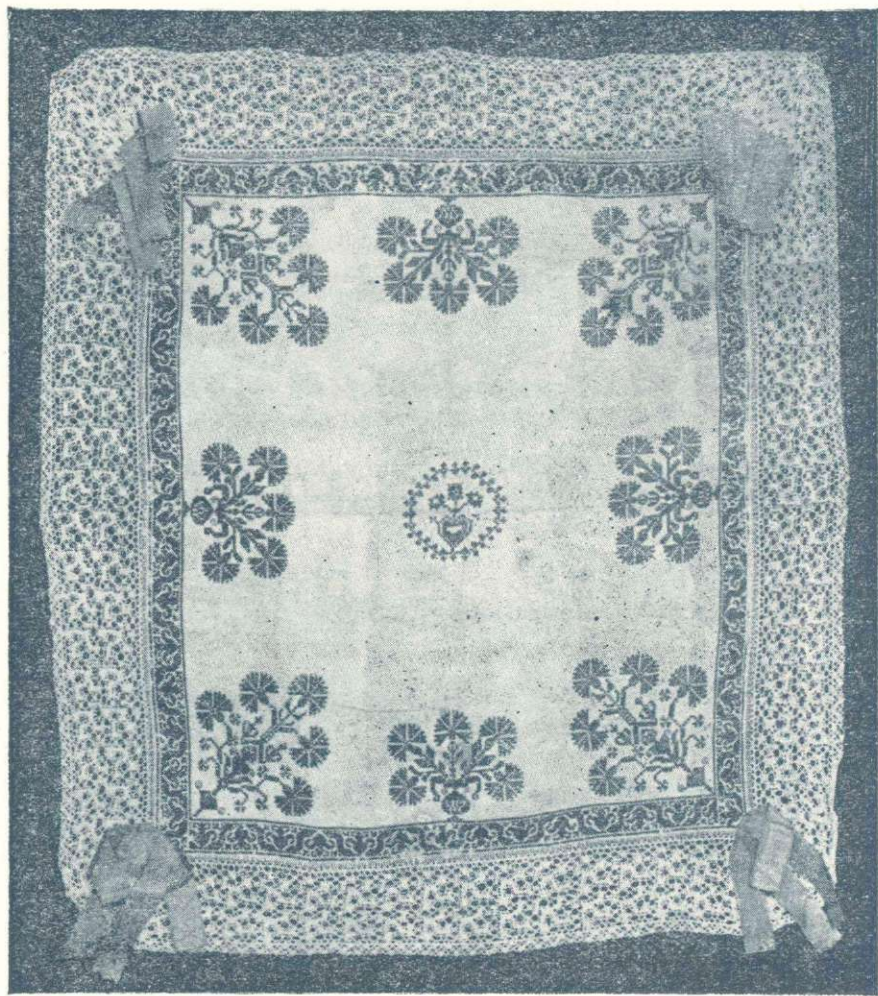
M.

Skrb za dojenčke. Pravkar je izšla v založbi Tiskovne zadruge času jako primerna brošura dr. Bogdana Derča: »Dojenček, njegova negovanje in prehrana«. Knjižica je pisana kot navodilo za vzgojo in prehrano dojenčka. Pisatelj razpravlja v njej o razvitku otroka, o ravnanju z novorojenčkom, hranitvi dojenčka, hrani doječe matere, o dojkah, o umetni hranitvi, o hranjenju s kravjim mlekom, o mešanem hranjenju ter o boleznih dojenčkov. Knjižico je spisal ljubljanski zdravnik strokovnjak za otroške bolezni, ki z vso vnemo zastopa mnenje, da mora vsaka mati sama dobiti svojega otroka. Svetovna vojna nam je pobrala na tisoče mladeničev in mož, pomanjkanje pa pomorilo mnogo mladine in starejših ljudi. Prebivalstvo Jugoslavije se je na ta način zelo zmanjšalo. Zato moramo skrbeti sedaj tembolj za svoj naraščaj, gledati na to, da kolikor mogoče znižamo umrljivost dojenčkov in skrbimo za njihovo zdravje in uspevanje. Iz teh vzrokov knjižico prav toplo priporočamo vsem materam, zlasti pa mladim, ki so tozadevnega pouka zelo željne.

Knjižica velja 3 K, s poštnino 3 K 30 vin. Naroča se pri Tiskovni zadruzi v Ljubljani, Sodna ulica 6.

XIV. izvestje škofijske gimnazije v zavodu sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano o šolskem l. 1918/19. Izdalo ravnateljstvo. Vsebina: šolska poročila za leto 1918/19. Navidez suhoparno, sama imena in številke; a če pregledujemo kroniko zavoda z njegovo žalostjo in radostjo, dalje: duhovite naloge, marljiva predavanja, vidimo, da je bilo v hiši polno življenja.

Izvestje državne gimnazije v Novem mestu o šolskem letu 1918/19. Novo mesto, 1919. Po 173 letih, odkar obstoji gimnazija v Novem mestu, prvič slovensko izvestje! Velevažen mejnik! V spominu bosta gotovo ostala mladini tudi oba govora, v letošnjem

Izvestju natisnjena: pozdravni govor ravnatelja Jos. Westra v dan 14. dec. 1918 ter prof. D. Majcna slavnostni govor o Vodnikovi akademiji.

Ivo Vojnović: Imperatrix. Misterija Ostrva Zaboravi u 5 pojava. Naslovni list izradio Jos. Kljaković. Zagreb. Izdanje »Književnog Juga«.

Misteriji (in ne misterij, kakor je označeno na reklamnem listku) dramatične Vojnovičeve novosti iz leta 1914. in znane iz obelodanjenja v letu 1918., pomenjajo gotov višek Vojnovičevega pesniškega izraza in gotove lastne manire. Če je že od »Dubrovačke trilogije« rasel v lirizem režijskomiljejnega orisa z očitno samozavedno tehnično nadržanostjo in v tem navidezno postranskem delu dramatične tehnike naravnost užival sebe v svojem aristokratičnobaročnem slogu in okusu, je v »Carici« ta svoj slog še stopnjeval in postavil miljejnost režijskih orisov kot enakovreden element poleg dramatičnosti pesniškega dialoga. Pri teh sceničnih orisih in glosah ni Vojnoviću samo do tega, da bi izčrpno izrazil gotovo ekspresivnost plastike in scenične luči. Vojnović hoče pokazati z množico